

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ในปี พ.ศ. 2526 ประชากรร้อยละ 65.18 มีอาชีพเกษตรกรรม (สำนึก ศรีปลั่ง, 2527) แรงงานที่อยู่ในวัยทำงานของทั้งประเทศส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรถึงร้อยละ 62.33 (สำนึก ศรีปลั่ง, 2527) มูลค่าผลิตภัณฑ์ของภาคเกษตร (ตามราคาคงที่ ปี 2515) คิดเป็นร้อยละ 26.10 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สินค้าขาออกภาคเกษตรคิดเป็นร้อยละ 68.92 ของมูลค่าสินค้าขาออกทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2526) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ภาคเกษตรจึงเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของระบบเศรษฐกิจไทย แผนพัฒนาประเทศทุกฉบับที่ผ่านมา (แผนพัฒนา ฉบับที่ 1-4) ให้ความสำคัญและเน้นหนักการพัฒนาภาคเกษตรมาโดยตลอด ทำให้ผลผลิตรวมของภาคเกษตรขยายตัวในอัตราสูงถึงร้อยละ 5 ต่อปี (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5, 2525) แม้ว่าขณะนี้อัตราการขยายตัวจะมีแนวโน้มลดลง ซึ่งในปี พ.ศ. 2527 เหลือเพียงร้อยละ 3.4 ก็ตาม (วารสารเศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ จำกัด, 2527) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการขยายตัวภาคเกษตรเฉลี่ยของโลก ซึ่งขยายตัวเพียงร้อยละ 2.5-2.8 ต่อปี ก็นับว่ายังสูงอยู่ (แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5, 2525) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นเพียงประเทศเดียวในทวีปเอเชีย ที่ยังคงรักษาสถานะของผู้ส่งออกสินค้าเกษตรกรรมไว้ (net food exporter) ได้ในช่วงระยะ 20 ปีที่ผ่านมา

แม้ว่าเศรษฐกิจของประเทศจะมีการขยายตัวรวดเร็วอย่างเห็นได้ชัด ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ผลของการพัฒนาได้สร้างลំปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาพื้นฐานไว้เป็นอันมาก โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเกษตร เช่น ปัญหาการผลิตทางการเกษตรมีอัตราขยายตัวลดลง เนื่องจากประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ปัญหาการกระจายรายได้ในเขตชนบทมีความเหลื่อมล้ำกันมาก และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น (สิกรกฤษณ์ นรมิตผดุงการ - บรรณาธิการ, 2527) ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนา

การเกษตรของไทย มีลักษณะที่แตกต่างกันเป็น 2 ระดับ คือ เขตเกษตรก้าวหน้า และเขตเกษตร
น้ำฝน (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2526)

ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีผลต่อ
ความมั่นคงของการปกครองประเทศ การปฏิรูปที่ดินเป็นมาตรการหนึ่งที่จะกระจายรายได้จากผู้
ร่ำรวยไปให้แก่เกษตรกรผู้ยากจน ลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสร้างความเป็นธรรมขึ้นในสังคม
ตลอดจนเป็นการพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรมให้สามารถขายที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เอกสิทธิ์
เตชะโกศิยวณิช, พรชัย พันธุ์วัฒนา, 2526)

1.1 ปัญหา

ด้วยการตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและเห็นว่าการปฏิรูปที่ดินเป็นทางเลือกทางหนึ่ง
ที่สามารถบรรเทาปัญหา เช่นว่านั้นได้ รัฐจึงได้เริ่มโครงการปฏิรูปที่ดินขึ้นในปี พ.ศ. 2518 โดย
มีสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน จากผลการดำเนินงาน
ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2518-2526) ไม่ก้าวหน้าในระดับที่หน้าพอใจ ในขณะที่เดียวกันได้เกิดปัญหา
และอุปสรรคในการปฏิรูปที่ดินเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง
ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดเสถียรภาพทางการเมืองในอดีตประการหนึ่ง ประการที่
สอง งานปฏิรูปที่ดินเป็นงานใหม่ ขาดข้อมูลที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจ ประกอบกับผู้เข้าใจใน
หลักการมีน้อย (ทองโรจน์ อ่อนจันทร์, 2526) ประการที่สาม เนื่องจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับภาคเกษตรส่วนใหญ่ มักเป็นงานวิจัยที่เน้นพื้นที่ในเขตชลประทานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่ตรงกับ
สภาพความเป็นจริงของโครงสร้างการเกษตรไทย (สมนึก ศรีปลั่ง, 2527) จากพื้นที่ถือครอง
ทางการเกษตรทั้งหมด 121.3 ล้านไร่ เป็นเนื้อที่ในเขตชลประทานเพียง 20.3 ล้านไร่ คิด
เป็นร้อยละ 16.7 ของเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,
2526) ดังนั้นพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ประมาณ 89.63 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.3 จึงเป็น
พื้นที่ที่อยู่ในเขตเกษตรน้ำฝน จากผลการพัฒนาประเทศในระยะ 22 ปีที่ผ่านมา ผลประโยชน์
ของการพัฒนาไม่ได้กระจายไปอย่างทั่วถึง ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตชนบทยังมีมาตรฐานการ
ครองชีพต่ำ โดยเฉพาะประชาชนในเขตเกษตรน้ำฝน ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาประเทศประสบ

ผลสำเร็จโดยเร็ว ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเน้นการพัฒนาและการวิจัยในพื้นที่เขตเกษตร
น้ำฝนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาปฏิรูปที่ดินนั้น ควรจะทำการศึกษาก่อนว่าขนาดที่เหมาะสม
ของที่ดินในเขตน้ำฝนควรจะมีขนาดเท่าไร

การศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพสัมพัทธ์ของการจัดการฟาร์มแต่ละแบบและขนาดของ
ที่ดินที่เหมาะสมในการเพาะปลูก จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาการปฏิรูป
ที่ดิน ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรผู้ผลิตในแง่ของรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการผลิต
แล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศทั้งในแง่การลดล้นทรัพยากรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี
สุด และในแง่สร้างความเป็นธรรมขึ้นในสังคมด้วย จากสภาพการผลิตในปัจจุบัน ผู้ผลิตเป็นผู้รับ
เอาราคา (price taker) ทั้งราคาปัจจัยการผลิตและราคาผลผลิตที่ผลิตได้ หนทางหนึ่งในการ
เพิ่มรายได้ของเกษตรกรผู้ผลิตได้ คือต้องลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง การทราบถึงแบบแผนการ
จัดการฟาร์ม และขนาดของฟาร์มที่มีประสิทธิภาพทาง เศรษฐกิจจะนำไปสู่การกำหนดขนาดของ
ฟาร์มที่ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำสุดภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ได้ เมื่อทราบขนาดฟาร์มที่ทำให้ต้นทุนต่ำ
สุด ก็เป็นแนวทางที่เกษตรกรสามารถจะลดต้นทุนการผลิตลง เท่ากับว่ารายได้ของเกษตรกรได้สูง
ขึ้น ผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางประการหนึ่งที่จะนำไปประกอบกับข้อมูลอื่น ๆ ในการวาง
นโยบายการปฏิรูปที่ดินและกำหนดโครงสร้างทาง เศรษฐกิจที่เหมาะสมได้

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่นอกเหนือไปจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น
ก็คือปัญหาเทคนิคการวิจัย เทคนิคการวิจัยที่ขาดความเหมาะสม ย่อมนำไปสู่ข้อสรุปที่ผิดพลาดได้
ง่าย ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดผลเสียแก่ระบบเศรษฐกิจได้ถ้า ข้อสรุปดังกล่าวถูกนำไปใช้ในดำน
นโยบาย ฉะนั้นในการศึกษาเรื่องนี้ จึงเน้นถึงเทคนิคในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ที่เกี่ยวข้อง
โดยการ เล่นอการประมาณค่าในแนวที่พัฒนาขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการดั้งเดิม (ซึ่ง เป็นวิธีการ
ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการศึกษาวิจัยในประเทศไทย) ด้วยการอาศัยทฤษฎีทาง เศรษฐศาสตร์
ในการสร้างรูปแบบจำลอง ให้สอดคล้องกับเทคนิคการประมาณค่าในเชิง เศรษฐมิติ ดังจะได้
กล่าวในรายละเอียดต่อไป ดังนั้นส่วนหนึ่งของการศึกษานี้จะเป็นการชี้แนวทางการวิเคราะห์
ในเรื่องที่จะศึกษาอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งได้ปรับปรุงแล้วจากแนวเดิม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบกับมีผู้วิจัย เรื่องนี้ในประเทศไทยน้อย และยังขาดข้อมูล เฉพาะส่วนอยู่มาก ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าวิจัยวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์ขนาดการผลิต (ขนาด ฟาร์ม) ที่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจที่ต่ำในไร่นา โดยเน้นการศึกษาเฉพาะเขตชนบทยากจน และอยู่ในเขตเกษตรน้ำฝน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 242 อำเภอ 44 กิ่งอำเภอ ใน 37 จังหวัด (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, 2525) แต่ในการศึกษาค้นคว้านี้จะทำการศึกษาเฉพาะท้องที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษาลำดับต่อไปนี้

1. เพื่อแสดงถึงการใช้ฟังก์ชันกำไร (profit function) ซึ่งเป็นวิธีการทาง อ้อม ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การผลิต (production parameters)
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของฟาร์ม กับประสิทธิภาพ การผลิตทางเศรษฐกิจของการผลิตข้าวเหนียวฤดูนาปี ในเขตอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ปี พ.ศ. 2527
3. เพื่อขนาดของฟาร์มที่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจสูงสุด ของการผลิตข้าว- เหนียวฤดูนาปี ในเขตอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ปี พ.ศ. 2527
4. เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนทาง เพื่อปรับปรุงการจัดการฟาร์ม ของเกษตรกรและเป็นแนวทางในการวางนโยบายที่ดินตลอดทั้งการพัฒนาการเกษตรของไทย

1.3 ขอบข่ายการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มุ่งจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างขนาดฟาร์ม และประสิทธิภาพ ทางเศรษฐกิจของการผลิตข้าวเหนียวฤดูนาปี ในเขตอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ปี พ.ศ. 2527 โดยอาศัยข้อมูลการสอบถามจากเกษตรกรที่เป็นเจ้าของฟาร์มขนาดต่าง ๆ เพื่อศึกษา วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนสภาพการผลิต ต้นทุนการผลิต ขนาดของ ฟาร์มที่เหมาะสมของการผลิตข้าวเหนียวฤดูนาปี ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์สำหรับการ วางนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการเกษตรของไทย

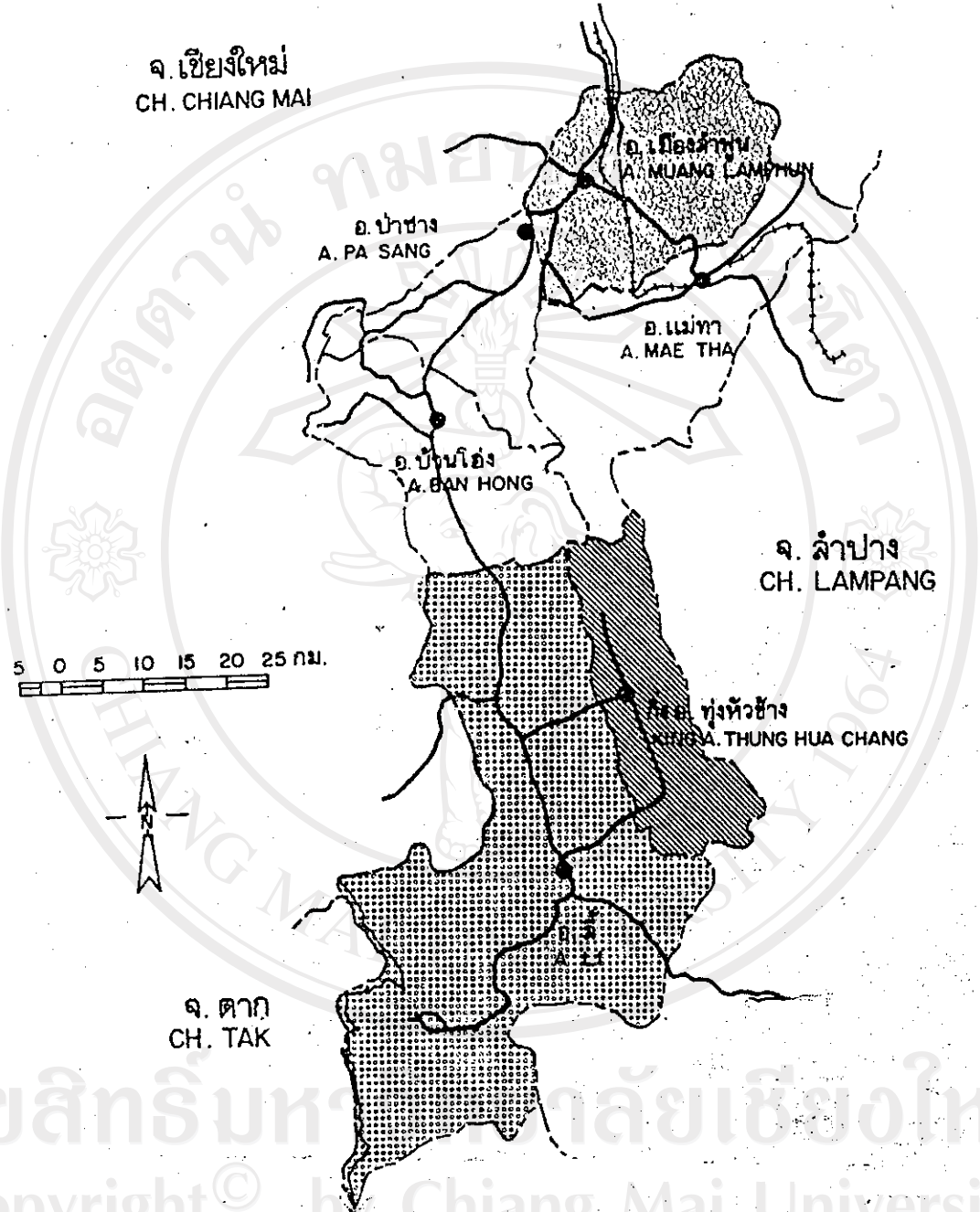
1.4 การเลือกพื้นที่ในการศึกษา

การศึกษาเรื่องน้ำใต้พิจารณาเลือกเอาอำเภอที่อยู่ในภาคเหนือตอนบน และเป็นพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาชนบท ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ซึ่งมีทั้งหมด 22 อำเภอ ในพื้นที่ 9 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย แพร่ แม่ฮ่องสอน พะเยา ตาก น่าน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2525) โดยเน้นการศึกษาเฉพาะเขตเกษตรน้ำฝน จากสภาพความคุ้นเคยกับท้องที่ในภาคเหนือตอนบน ตลอดจนมีระยะเวลาและเงินทุนจำกัด จึงได้เลือกเอาท้องที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นเขตเกษตรน้ำฝนทั้งอำเภอ เป็นพื้นที่ศึกษาเพียงอำเภอเดียว

1.5 สภาพโดยทั่วไปของท้องที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ปี พ.ศ. 2527

อำเภอแม่ทาเป็นอำเภอหนึ่งใน 6 อำเภอ ของจังหวัดลำพูน (ดูแผนภาพที่ 1.1) อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือเป็นระยะทาง 667 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวเมืองลำพูนไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นระยะทาง 21 กิโลเมตร (ดูแผนภาพที่ 1.2) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้จัดให้อำเภอแม่ทาเป็นอำเภอหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบท (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2525) สภาพภูมิประเทศของอำเภอแม่ทานั้น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา มีที่ราบบริเวณตอนกลางและตามลุ่มน้ำแม่ทา พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา คิดเป็นร้อยละ 9.9 ของเนื้อที่ทั้งหมด โดยพื้นที่ทั้งหมดเป็นที่สูง มีความสูงตั้งแต่ 450-1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล เนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง (Lampaopong B. et al, 1984) สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปเป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู ซึ่งมีฤดูฝนและฤดูแล้งที่เห็นเด่นชัด ฤดูฝนจะมีฝนตกหนักระหว่างเดือน มิถุนายน ถึงเดือน ตุลาคม จากสถิติน้ำฝนของกรมอุตุนิยมวิทยา วัดปริมาณน้ำฝนได้ 116.1 มิลลิเมตร และระยะที่แห้งแล้งที่สุดคือ เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือน มีนาคม การปลูกพืชส่วนใหญ่ของเกษตรกรมักจะทำกันในระหว่างฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งการเพาะปลูกพืชของเกษตรกรสามารถทำได้เฉพาะในพื้นที่ราบบริเวณตอนกลางและตาม

จังหวัดลำพูน CHANGWAT LAMPHUN

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนภาพที่ 1.1 แสดงแผนที่สังเขปจังหวัดลำพูน แสดงที่ตั้งของอำเภอ
ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ลุ่มน้ำแม่ทาเท่านั้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ในบางพื้นที่จะอาศัยบ่อน้ำต้น
ที่ขุดขึ้นเอง เป็นแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกในฤดูแล้ง ซึ่งเป็นส่วนน้อย ดังนั้นในท้องที่อำเภอแม่ทา
ปริมาณน้ำฝนจึง เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการปลูกพืชและผลผลิตที่ได้รับเป็นอย่างมาก ประชากร
ส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมือง ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก
ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 20 ประกอบอาชีพทางด้านรับจ้าง แกะลีสัก ค้าขาย และก่อสร้าง
และอื่น ๆ โดยเฉพาะอาชีพรับจ้างนั้น ปรากฏว่าประชากรในเขตอำเภอแม่ทามีการเคลื่อนย้าย
แรงงานไปทำงานในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในตะวันออกกลางค่อนข้างสูง ทำรายได้
ให้แก่ครัวเรือนเกษตรได้เป็นจำนวนมาก จากการสำรวจพบว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 74.80 แต่ละครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกต่อ
ครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4.78 คน แบ่งออกเป็นชาย เฉลี่ยครัวเรือนละ 2.32 คน เป็นหญิง เฉลี่ย
ครัวเรือนละ 2.46 คน เมื่อพิจารณาจำนวนแรงงานที่อยู่ในวัยทำงานเฉลี่ยต่อครัวเรือน พบว่า
จากจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 4.78 คน มีจำนวนแรงงานที่อยู่ในวัยทำงาน 3.52 คน
คิดเป็นร้อยละ 76.64 ของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด และจากการสัมภาษณ์หัวหน้า
ครัวเรือนเกษตรกรพบว่าจำนวนแรงงานที่อยู่ในวัยทำงานเฉลี่ยดังกล่าวข้างต้น เป็นจำนวนแรงงาน
ที่พอเพียงกับความต้องการใช้แรงงานในการทำฟาร์มขนาด 5.3 ไร่ ซึ่งเป็นขนาดฟาร์มโดยเฉลี่ย
ของฟาร์มในท้องที่อำเภอแม่ทา (สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา, 2527) ถ้าขนาดฟาร์มมากกว่า
5.3 ไร่ขึ้นไป แรงงานในครัวเรือนที่มีอยู่มีแนวโน้มที่จะไม่พอเพียง จึงจำเป็นต้องมีการจ้าง
แรงงานจากนอกฟาร์มเพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเร่งด่วนในการใช้แรงงานในการทำ
ฟาร์มเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาสถานะการถือครองที่ดินพบว่าสถานะการถือครองที่ดินของ เกษตรกร
มี 4 ประเภท คือที่ดินที่เป็นของตนเอง ที่ดินที่เป็นที่เช่า ที่ดินที่ผู้อื่น ๆ ให้ทำฟรี และที่ดินที่เช่า
ทำเปล่า ๆ ในที่ป่าสงวน ในกรณีของการเช่าที่ดินนั้น เกษตรกรผู้เช่าจะต้องเสียค่าเช่าใน
3 ลักษณะคือ จ่ายค่าเช่าเป็นเงินสด จ่ายค่าเช่าเป็นผลผลิต ในอัตราที่ตกลงไว้แน่นอน และ
จ่ายค่าเช่าแบบแบ่งครึ่งผลผลิต โดยเกษตรกรผู้เช่าส่วนใหญ่เสียค่าเช่าในลักษณะการแบ่งครึ่ง
ผลผลิต การผลิตพืชและสัตว์ของครัวเรือนเกษตรกร จากการสำรวจพบว่าในการผลิตพืชส่วนมาก

ไข่เนื้อที่เพาะปลูกข้าวเหนียวเป็นพืชหลักมีการปลูกพืชไร่และพืชสวนเป็นพืชรอง พืชไร่ที่ครัวเรือนเกษตรกรปลูกได้แก่ ถั่วลิสง ยาสูบ และข้าวโพดหวาน ส่วนพืชสวนที่นิยมปลูกกันมากได้แก่ กระจ่าง และหอมแดง เพราะพืชไร่พืชสวนเหล่านี้เป็นพืชที่ทำรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรเป็นอันมาก ส่วนพืชผักอื่น ๆ นิยมปลูกกันน้อยเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนเท่านั้น จากการสำรวจระบบการปลูกพืชของครัวเรือนเกษตรกรพบว่า การผลิตพืชของเกษตรกรจะมีอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบแรกปลูกข้าวเหนียวในฤดูนาปี เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวแล้ว เกษตรกรจะปลูกพืชไร่และพืชสวนตามลงไปในพื้นที่นาเป็นพืชที่ล่อง เกษตรกรที่ปลูกพืชในระบบนี้มักจะเป็นเกษตรกรที่มีเนื้อที่เพาะปลูกในที่ราบลุ่มตามลำน้ำเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในฤดูแล้ง เกษตรกรจะอาศัยน้ำจากบ่อน้ำตื้นและอาศัยน้ำจากแม่น้ำมาใช้ในการผลิตทางการเกษตร ระบบที่ล่องปลูกข้าวเหนียวในฤดูนาปีควบคู่ไปกับการปลูกพืชไร่และพืชสวน เกษตรกรที่ปลูกพืชในระบบนี้มักจะเป็นเกษตรกรที่มีเนื้อที่เพาะปลูกพืชไร่และพืชสวนในที่ดินดอน เช่นที่ราบเชิงเขา และมีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวในที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ บริเวณพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ พืชสวน ในฤดูแล้ง เกษตรกรไม่สามารถจะอาศัยแหล่งน้ำโดยวิธีการขุดบ่อน้ำตื้น ๆ หรือสูบน้ำมาจากแม่น้ำได้ ดังนั้นการเพาะปลูกพืชไร่และพืชสวนในบริเวณดังกล่าวจึงต้องอาศัยน้ำฝนเป็นสำคัญ โดยเกษตรกรในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวจะปลูกพืชไร่และพืชสวนในที่ไร่ซึ่งมักจะเป็นที่ราบเชิงเขาหรือเนินเขาก่อนการปลูกข้าวเหนียวในฤดูนาปี เมื่อปลูกพืชไร่และพืชสวนเสร็จสิ้นลง เกษตรกรก็จะปลูกข้าวเหนียวในที่นาซึ่งอยู่ในที่ราบลุ่มตามลำน้ำตามมาทีหลัง จากการศึกษพบว่า พืชไร่ที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ ถั่วลิสง รองลงมาคือยาสูบ และข้าวโพดหวาน ตามลำดับ ส่วนพืชสวนที่นิยมปลูกมากคือ กระจ่าง รองลงมาคือ หอมแดง

อย่างไรก็ตามบางท้องที่เช่นบางหมู่บ้านของตำบลท่ายวมเงิน และทาบลาตุก มีสภาพการผลิตที่แตกต่างออกไปอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือประชากรในหมู่บ้านดังกล่าวจะอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย และไม่ได้เพาะปลูกข้าวเหนียวเป็นอาชีพหลักเหมือนหมู่บ้านอื่น ๆ และมักประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกอยู่เสมอ เพราะสภาพพื้นที่มักจะเป็นที่ดอนหรืออยู่บนเนินเขาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นอาชีพหลักของประชากรในบริเวณดังกล่าวนี้จึงมีอาชีพเป็นแรงงานรับจ้างในหมู่บ้านอื่นที่มีอาชีพหลักทางด้านเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

เมื่อพิจารณาผลผลิตข้าวต่อไร่ของการทำฟาร์มในเขตท้องที่อำเภอแม่ทา ปรากฏว่า ได้ผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ย 64.78 ตันต่อไร่ เมื่อแยกพิจารณาตามขนาดฟาร์มแล้วพบว่าฟาร์มขนาด 0-5.3 ไร่ ได้ผลผลิตข้าว 65.06 ตันต่อไร่ ฟาร์มขนาด 5.3 ไร่ขึ้นไป ได้ผลผลิตข้าว 64.35 ตันต่อไร่ เป็นที่น่าสังเกตว่าฟาร์มทั้ง 2 ขนาดดังกล่าวข้างต้น ได้ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ ไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตเฉลี่ยของข้าวในเขตเศรษฐกิจเกษตรที่ 10 ซึ่งมีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 49.3-52.1 ตันต่อไร่ (ลุ่มน้ำศรีปราง, 2527) นับได้ว่าผลผลิตในเขตท้องที่อำเภอแม่ทาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะว่าเกษตรกรในพื้นที่นิยมปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริมกันอย่างแพร่หลาย เช่น ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง ข้าวเหนียวพันธุ์ที่ไม่ไวต่อช่วงแสง เช่น พันธุ์ กข. ซึ่งข้าวเหนียวพันธุ์ต่าง ๆ เหล่านี้มักจะให้ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่สูง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2526) จากการศึกษาพบว่าร้อยละ 95.5 ของพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูกทั้งหมดเป็นพันธุ์ข้าวที่ได้รับการส่งเสริม ส่วนอีกร้อยละ 4.5 เป็นข้าวเหนียวพันธุ์พื้นเมืองที่ให้ผลผลิตต่อไร่โดยเฉลี่ยที่ต่ำกว่า

ทางด้านระบบการชลประทานแม้ว่าพื้นที่ดังกล่าวจะมีระบบการชลประทานก็ตาม แต่ก็เป็นชลประทานราษฎรที่เกษตรกรร่วมมือกันทำขึ้นเอง โดยอาศัยวัสดุที่มีในท้องถิ่นทำเหมืองฝาย เพราะฉะนั้นสภาพเหมืองฝายจึงไม่คงทนถาวร ต้องมีการซ่อมแซมเป็นประจำทุกปีอยู่เสมอ ประกอบกับระบบชลประทานราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวไม่ได้จัดทำขึ้นถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนั้นจึงสามารถใช้ได้ดีเฉพาะในฤดูฝนเท่านั้น ส่วนในฤดูแล้งระบบชลประทานที่มีอยู่ไม่สามารถจะชักน้ำจากแม่น้ำสายสำคัญ ๆ เช่น แม่น้ำแม่ทา แม่น้ำแม่ละปิวัด แม่น้ำแม่ขนาด แม่น้ำแม่ลือบ และแม่น้ำแม่เมย แม่น้ำแม่เล่า ที่มีอยู่ในพื้นที่เข้าไปยังพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรได้ และมักจะถูกกั้นไว้โดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในช่วงฤดูแล้ง

ในแง่การผลิตสัตว์ในท้องที่สำรวจนี้สามารถจะแยกออกได้ 3 กรณีคือ กรณีแรกเป็นการผลิตเพื่อเอาไว้ใช้แรงงานเป็นวัตถุประสงค์หลัก เช่น โค กระบือ เป็นต้น การซื้อขายสัตว์เหล่านี้จะเกิดขึ้นเมื่อสัตว์มีอายุมากจนไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ เกษตรกรก็จะ

ขายสัตว์เหล่านั้นไปหรือเกษตรกรอาจจะขายสัตว์เหล่านั้นไปก่อนที่จะสามารถทำงานได้ เพราะขายได้ราคาดี และเกษตรกรเห็นว่าได้กำไร ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรจะซื้อสัตว์เลี้ยงตัวใหม่มาทดแทน ทั้งนี้เพื่อทดแทนแรงงานสัตว์ใช้งานตัวเดิมที่ขายไป ในบางกรณีเกษตรกรจะขายเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินอย่างรีบด่วนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นค่ารักษาพยาบาล เป็นค่าเล่าเรียนบุตร เป็นค่าจัดการทำบุญศพ เป็นต้น กรณีที่สองเป็นการผลิตเพื่อขาย เช่น ลูกรัก ลักษณะการผลิตจะอาศัยผลพลอยได้จากการเลี้ยงวัวบริเวณ เช่น รำและปลายข้าว ตลอดจนอาศัยเศษอาหารที่เหลือจากการบริโภคภายในครัวเรือนมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต ดังนั้นการเลี้ยงสัตว์เหล่านี้จึงเป็นการผลิตที่ช่วยเพิ่มรายได้โดยอาศัยสิ่งของเหลือใช้ภายในครัวเรือน กรณีที่สามเป็นการผลิตเพื่อบริโภคเป็นหลัก และอาจขายบ้างเป็นรายได้เล็กน้อย เช่น ไข่ เป็นต้น จากการสำรวจพบว่าครัวเรือนมีจำนวนโค กระบือ ลูกรัก และไก่ เฉลี่ยครัวเรือนละ 1.28, 1.60, 0.73 และ 9.25 ตัว ตามลำดับ

แหล่งที่มาของเงินกู้สามารถจะแยกพิจารณาออกได้ 2 ประเภท คือ แหล่งเงินกู้หรือสินเชื่อที่เป็นสถาบัน และแหล่งสินเชื่อที่ไม่เป็นสถาบัน แหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบัน ได้แก่ สถาบันเกษตรกร คือสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารพาณิชย์ที่ให้สินเชื่อเกษตร เป็นต้น ส่วนแหล่งสินเชื่อที่ไม่เป็นสถาบันได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน นายทุนในหมู่บ้าน เจ้าของที่ดิน พ่อค้า เป็นต้น ในกรณีของแหล่งสินเชื่อที่ไม่เป็นสถาบันนั้น เราสามารถจะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทย่อย คือ แหล่งที่ให้กู้ยืมเป็นอาชีพซึ่งมักจะคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ได้แก่ นายทุนในหมู่บ้าน เจ้าของที่ดิน พ่อค้า ส่วนแหล่งให้กู้ยืมอีกประเภทหนึ่งได้แก่ แหล่งที่ให้กู้ยืมไม่เป็นอาชีพ ซึ่งปกติมักจะคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ และบางครั้งอาจไม่คิดอัตราดอกเบี้ยเลย ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เป็นต้น จากการสำรวจพบว่าครัวเรือนเกษตรกรส่วนมากร้อยละ 95.31 ของครัวเรือนที่กู้ยืมเงินทั้งหมดนิยมกู้ยืมจากแหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบัน ซึ่งเป็นแหล่งสินเชื่อที่ดีและคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่เหมาะสมกว่า เมื่อเทียบกับแหล่งสินเชื่อที่ไม่เป็นสถาบัน (คิดเป็นร้อยละ 4.69 ของครัวเรือนที่กู้ยืมเงินทั้งหมด) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบัน จาก

การสำรวจพบว่าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.91 กู้ยืมเงินมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รองลงมาได้กู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ของเอกชน บริษัทประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 33.87, 1.61 และ 1.61 ตามลำดับ ส่วนในกรณีของแหล่งสินเชื่อที่ไม่เป็นสถาบันพบว่าครัวเรือนเกษตรกรส่วนมากจะกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ที่ไม่เป็นสถาบันที่ไม่ได้ให้กู้ยืมเป็นอาชีพ เช่น ญาติพี่น้อง เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 66.67 ของครัวเรือนที่กู้ยืมเงินจากแหล่งที่ไม่เป็นสถาบันทั้งหมด เพราะปกติมักจะคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำและหรืออาจจะไม่คิดอัตราดอกเบี้ยเลย ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นการกู้ยืมในระหว่าง เครือญาติที่คุ้นเคยสนิทสนมกัน การกู้ยืมกรณีเช่นนี้จะเกิดขึ้นในเมื่อเกิดมีความจำเป็นต้องใช้เงินโดยเร่งด่วน เช่น ต้องการใช้จ่ายเงินในการลงทุนปลูกพืช ในขณะที่รอเงินกู้จากแหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบัน หรือเมื่อปริมาณเงินกู้ที่ได้รับจากแหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบันไม่พอเพียงกับความต้องการ เป็นต้น

ถ้าจะแบ่งประเภทของสินเชื่อที่ครัวเรือนเกษตรกรได้รับตามลักษณะของสินเชื่อสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นเงินสด และประเภทที่เป็นสิ่งของหรือปัจจัยการผลิต จากการสำรวจพบว่าในกรณีของแหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบันนั้น ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 95.16 ได้รับสินเชื่อในรูปของเงินสด และร้อยละ 4.84 ได้รับสินเชื่อในรูปของเงินสดและปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช ส่วนในกรณีของแหล่งสินเชื่อที่ไม่เป็นสถาบัน ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 66.67 ได้รับสินเชื่อในรูปของเงินสด ส่วนอีกร้อยละ 33.33 ได้รับสินเชื่อในรูปของเงินสดและปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น่าสังเกตว่าส่วนใหญ่ครัวเรือนเกษตรกรจะได้รับสินเชื่อในรูปเงินสด ถึงร้อยละ 93.85 ของครัวเรือนที่กู้ยืมทั้งหมด ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สามารถจะแยกพิจารณาออกเป็น 2 อัตรา คือ อัตราดอกเบี้ยจากแหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบัน และอัตราดอกเบี้ยจากแหล่งสินเชื่อที่ไม่เป็นสถาบัน จากการสำรวจพบว่าในกรณีที่เกษตรกรกู้ยืมเงินจากแหล่งที่เป็นสถาบัน เช่น สหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ เกษตรกรจะเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 13.93 ต่อปี (ปี 2527) ส่วนกรณีที่เกษตรกรกู้ยืมเงินจากแหล่งที่ไม่เป็นสถาบัน เช่น

พ่อค้า เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง เกษตรกรจะเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงถึงร้อยละ 48.00 ต่อปี (ปี 2527)

พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ในท้องที่อำเภอแม่ทา ร้อยละ 99 ปลูกข้าวเหนียวเป็นหลัก สภาพการผลิตข้าวเหนียวเหมือนกับสภาพการผลิตข้าวเหนียวในภาคเหนือตอนบนที่อาศัยน้ำฝนเป็นหลักมาก นอกจากนี้สภาพภูมิอากาศ ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของประชากรในท้องที่อำเภอแม่ทาก็มีความคล้ายคลึงกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชากรในท้องที่อื่น ๆ ที่อยู่ในเขตเกษตรน้ำฝนของภาคเหนือตอนบนเป็นอย่างมากเช่นกัน ประชากรส่วนใหญ่บริโภคข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก มีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันมาก จากสภาพความคล้ายคลึงดังกล่าวข้างต้น ข้อเสนอแนะทางนโยบายที่ได้จากการศึกษาในท้องที่อำเภอแม่ทานี้ อาจจะช่วยเป็นแนวทางบางประการในการวางแผนนโยบายเกษตรในภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะในเขตเกษตรน้ำฝน ส่วนการวางแผนนโยบายในเขตเกษตรน้ำฝนระดับประเทศนั้น ข้อเสนอแนะทางนโยบายที่ได้นี้จะให้ประโยชน์สำหรับการวางแผนนโยบายน้อยมาก ทั้งนี้เพราะมีความแตกต่างกันมากทั้งในแง่สภาพการผลิต สภาพภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนมีความแตกต่างเป็นอย่างมากในสัดส่วนของ เนื้อที่เพาะปลูกข้าวเหนียวในลุ่มน้ำอื่น ๆ ของประเทศ

1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ทำการเลือกตำบล จากจำนวนตำบลที่มีทั้งหมด 5 ตำบล เนื่องจาก

สภาพการผลิตโดยทั่วไปในเขตท้องที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมาก

ดังนั้นการเลือกตำบลจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

ปรากฏว่าเลือกตำบลได้ 3 ตำบล คือ ตำบลทาปลาดุก ตำบลทากาคี ตำบลทาขุมเงิน คิดเป็น

ร้อยละ 60.00 ของจำนวนตำบลทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 ทำการเลือกหมู่บ้าน จาก 3 ตำบล ที่ถูกเลือกตามขั้นตอนที่ 1 จาก

การสำรวจพบว่าตำบลทาปลาดุกมี 11 หมู่บ้าน ตำบลทากาคีมี 10 หมู่บ้าน ตำบลทาขุมเงิน มี

13 หมู่บ้าน แต่เนื่องจากตำบลทางชุมเงินมีหมู่บ้านจำนวน 3 หมู่บ้าน ที่มีลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจแตกต่างกันออกไป กล่าวคือประชากรส่วนใหญ่อยู่กันอย่างกระจัดกระจาย และมีอาชีพเป็นแรงงานรับจ้างไม่ได้ผลิดข้าวเหนียวในฤดูฝนเป็นอาชีพหลัก ส่วนตำบลทาบลาดมีหมู่บ้านจำนวน 1 หมู่บ้าน ที่มีลักษณะการผลิตเหมือนกับ 3 หมู่บ้านดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นจึงเลือกหมู่บ้านที่มีสภาพโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสภาพการผลิตที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งตรงกับเป้าหมายของการศึกษาริ้วยเพียงตำบลละ 10 หมู่บ้าน ทำการเลือกหมู่บ้าน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ปรากฏว่าได้จำนวนหมู่บ้านตำบลละ 3 หมู่บ้าน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.00 ของจำนวนหมู่บ้านที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาในแต่ละตำบล โดยมีรายชื่อดังนี้คือ ตำบลทาบลาดก ได้บ้านท่ากู่ บ้านท่าล่องท่า บ้านทุ่งไผ่ ตำบลทากาคใต้ บ้านหมื่นข้าว บ้านทองผาเฒ่า บ้านดอยแช่ ตำบลทาจุมเงินได้ บ้านทาจุมเงิน บ้านลับเมย บ้านดอยคั้ง

ขั้นตอนที่ 3 ทำการเลือกครัวเรือนเกษตรจากรากจำนวนหมู่บ้านที่ถูกเลือกใน

ขั้นตอนที่ 2 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นพวกอย่างเป็นสัดส่วน (proportional stratified random sampling) กล่าวคือ จากจำนวนหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน จะทำการเลือกครัวเรือนเกษตรตัวอย่างทั้งหมด 99 ตัวอย่าง โดยให้จำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านเป็นสัดส่วนกับขนาดของแต่ละหมู่บ้าน และภายในแต่ละหมู่บ้านจะทำการแบ่งฟาร์มของเกษตรกรออกเป็น 2 ขนาด คือ ฟาร์มที่มีขนาดมากกว่า 5.3 ไร่ ขึ้นไป กับฟาร์มที่มีขนาดเท่ากับ 5.3 ไร่ หรือต่ำกว่า แล้วทำการเลือกตัวอย่างฟาร์มทั้ง 2 ขนาด เป็นจำนวนตามสัดส่วนที่เป็นอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน ดังแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 1

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (cross-sectional data) ซึ่งได้รวบรวมจากภาคสนามโดยตรง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง ข้อมูลส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยข้อมูลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

- ลักษณะของโครงสร้างของครัวเรือน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง พืชหลัก พืชรอง
- การถือครองที่ดิน เช่น ประเภทการใช้ที่ดิน ลักษณะการถือครอง (เป็นเจ้าของ ผู้เช่า ผู้อื่นให้เปล่า ทำในที่สาธารณะ) เนื้อที่ถือครองรวมถึงลักษณะการเช่า

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างที่ถูกเลือกในแต่ละหมู่บ้าน แยกตามขนาดฟาร์ม
ในท้องที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

(หน่วย : ครัวเรือน)

ชื่อตำบล/หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	สัดส่วนร้อยละของฟาร์ม		จำนวนตัวอย่างที่ถูกเลือก		รวม
		ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	
ตำบลทาปลาดุก	427					
- บ้านทาภู	166	33.33	66.67	4	8	12
- บ้านทาล่องท่า	156	27.29	72.21	3	8	11
- บ้านทุ่งไม้	105	37.50	62.50	3	5	8
ตำบลทากาคี	424					
- บ้านดอยแช่	117	12.50	87.50	1	7	8
- บ้านหมื่นฮ้าว	232	12.50	87.50	2	14	16
- บ้านท้องฝาย	75	20.00	80.00	1	4	5
ตำบลทายูมเงิน	549					
- บ้านทายูมเงิน	112	37.50	62.50	3	5	8
- บ้านลับเมย	298	9.52	90.48	2	19	21
- บ้านดอยคสัง	139	10.00	90.00	1	9	10
รวม	1,400	20.20	79.80	20	79	99

หมายเหตุ ฟาร์มขนาดเล็กคือฟาร์มที่มีเนื้อที่เท่ากับหรือน้อยกว่า 5.3 ไร่

ฟาร์มขนาดใหญ่คือฟาร์มที่มีเนื้อที่มากกว่า 5.3 ไร่ขึ้นไป

All rights reserved

และการให้เข้าที่ดิน อัตราค่าเช่า ประเภทของการใช้ที่ดิน (เช่น ที่สวน ที่ไร่ และอื่น ๆ)

- ประเภทการผลิตและผลผลิต เช่น ข้าว พืชไร่ พืชสวน พืชผัก
- ผลผลิตและรายได้ เช่น ผลผลิตที่ได้จากพืช ผลผลิตที่ได้จากสัตว์ ราคาขาย ณ. ระดับฟาร์มของผลผลิตแต่ละชนิด
- ต้นทุนการผลิตของพืชแต่ละชนิด เช่น ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร
- ต้นทุนคงที่ เช่น ค่าภาษีที่ดิน ค่าเช่าที่ดิน ค่าเสื่อมราคา เครื่องมือและอุปกรณ์ ฟาร์ม ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน
- ต้นทุนผันแปร เช่น ค่าพันธุ์พืช ค่ายาป้องกันและปราบศัตรูพืช ค่าอุปกรณ์เกษตร ค่าแรงงานคน สัตว์ และเครื่องจักร ค่าใช้จ่ายซื้อปุ๋ย
- ค่าจ้างแรงงาน ชั่วโมงการทำงานของเจ้าของฟาร์ม และแรงงานจ้าง
- ราคาปุ๋ย ราคายาป้องกันและปราบศัตรูพืช ราคาเมล็ดพันธุ์พืช ราคาน้ำมัน เชื้อเพลิง
- เนื้อที่เพาะปลูก เช่น เนื้อที่ปลูกข้าว เนื้อที่ปลูกพืชไร่ เนื้อที่ปลูกพืชสวน
- จำนวนแรงงานต่อครัวเรือนของเกษตรกร
- ลักษณะและประเภทของสินเชื่อ
- อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ จำนวนเงินกู้ยืม แหล่งที่มาของสินเชื่อ
- รายละเอียดทางด้านประชากรและสภาพพื้นที่ของท้องที่ที่ศึกษา

1.7 การสรุปเล่มของเรื่องการศึกษา

ในการเล่นรายงานการวิจัยจะเรียงลำดับเนื้อหา ดังนี้คือ บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิตทั้งวิธีการทางตรง โดยอาศัยฟังก์ชันการผลิตและวิธีการทางอ้อม โดยอาศัยฟังก์ชันกำไรในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิต บทที่ 3 กล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย บทที่ 4 จะเล่นอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ที่ได้จากอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ในปี พ.ศ. 2527 ส่วนบทสรุปและการประยุกต์ใช้ด้าน
นโยบายจากผลการวิเคราะห์ จะนำเสนอในบทสุดท้ายคือ บทที่ 5

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved